

Birinci harita projeksiyona göre Dünya haritası (Vatikan Kütüphanesi Urbinas Graecus 82, Yıl, 1300)

Antik Yunan'da coğrafya bilgisinin kapsamı; küresel Dünya bilgisini, Dünya'nın çevresinin uzunluğunu, Yerküre'nin koordinat sistemi olarak adlandırılabilir bölümlenmesini, küre şeklindeki Dünya üzerindeki bilgilerin harita üzerine geçirilmesi işlemi olan harita projeksiyonlarını, farklı ölçüklerin kullanımını ve Avrupa, Afrika ve Asya'nın geniş bölümlerini kapsayan Dünya haritası bilgilerini içermektedir. Batlamyus, bu anlamda aslında büyük bir bilgi birikiminin mirasçısıdır. (6)

Bununla birlikte, Batlamyus'un Coğrafya'sı, klasik antik dönemden günümüze ulaşabilen haritacılıkla ilgili tek bilimsel kitaptır. *Almagest* gibi Coğrafya da çağlar boyunca çok derin bir etki yaratmıştır.

Batlamyus, Coğrafya boyunca, yöntemi ve yaklaşımı açısından Marinus'u eleştirmekle birlikte şehirler ve yerlerde ilgili kartografik bilgileri onun çalışmaları üzerine kurduğunu da söylemektedir. Marinus, Dünya üzerindeki yerleri enlem kuşakları içerisinde göstermiş ve bu kuşaklara *klimate* ismini vermiştir. Bu deyim, Coğrafya kitabında aynı anlamda kullanılmaktadır. Bu terim daha sonra İslam Dünyası'nda *iklim* olarak tercüme edilecek ve kullanılmaya devam edecektir.

Batlamyus, benzer şekilde, coğrafi konuların belirlenmesinde astronomik gözlemleri kullanmanın önemini kavramış olmakla birlikte, kendi ifadesiyle, bu kavrayışı kendisinden yaklaşık üç asır önce yaşamış olan Hipparchos'a borçludur.

Batlamyus, haritacılık yapımında yeni ve büyük bir meşale yakmıştır. Seleflerinin mirasına yeni eklemeler yaparak enlem ve boylam bilgilerini içeren çok daha kapsamlı bir cetvel hazırlamış, dahası bu cetveldeki verilerin bir harita üzerine nasıl işlenebileceğini belirten üç tane de yöntem (projeksiyon) sunmuştur. Bu sayede, her kim, Coğrafya'nın sadece metin kısmını dahi elde etse, Dünya veya bölge haritalarını istediği ölçekte yeniden imal edebilecektir. İşte bu yenilik, onun ismini coğrafya ve haritacılık tarihine altın harflerle yazdırmıştır.

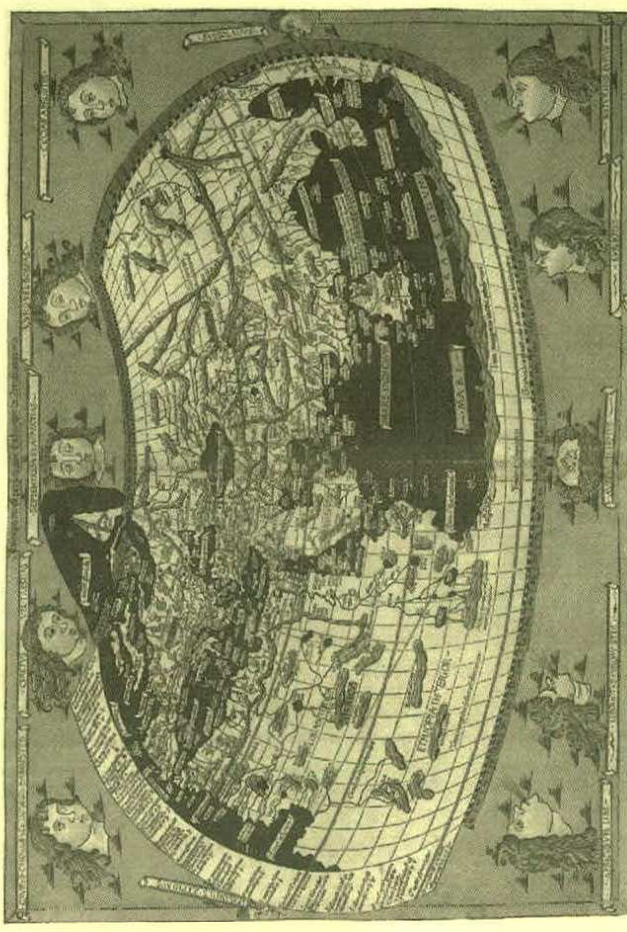
Coğrafya'nın muhteşiyatı

Coğrafya, sekiz kitaptan oluşmaktadır. Bilim tarihçileri, bu kitapları üç kısım üzerinden incelemektedirler.

Birinci kısım, haritacılık üzerinedir. Batlamyus, bu kısımda Dünya coğrafyası ile bölgesel coğrafyanın ayırımından bahsetmektedir. Ayrıca Marinus'u matematiksel coğrafya ile ilgili topladığı veriler için övmekte, ancak onu, bu verilerin doğruluğunu yeterince test etmediği için ve önerdiği dikdörtgen projeksiyon yöntemini -özellikle kutuplara doğru kara alanlarını bozduğundan dolayı- eleştirmektedir. Buna karşılık, kendisinin önerdiği iki yeni harita projeksiyon yöntemi ile ikinci ki-

Strabon da aralarında uzak mesafeler bulunan yerlerin göreceli pozisyonlarının belirlenmesinin astronomik gözlemlere dayandırılması düşüncesini Hipparchos'a dayandırmaktadır. (7)

Bütün bu öncellerin katkılarının inkâr edilemez bir payı olmakla birlikte, Ortaçağlardan hemen hemen Rönesans'ın sonuna kadar, bilim adamları Batlamyus'ta diğerlerinde olmayan üç şey bulmuşlardır: Avrupa, Asya ve Afrika'nın detaylı ve kapsamlı topoğrafyası; coğrafi araştırmalarda astronominin açık ve vezir rolü ve son olarak, haritaların hazırlanmasında iyi düşünülmüş bir altyapı olarak planlama.

İkinci harita projeksiyonuna göre Dünya haritası, 1482